

TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ
XO'JALIGINI MEXANIZATSIYALASH
MUHANDISLARI INSTITUTI

FAN: YER RESURSLARINI BOSHQARISH

MAVZU

12

**YER RESURSLARIDAN FOYDALANISHNI
DAVLAT BOSHQARUVI**

RO'ZIBOYEV S.B

**Yer resurslarini boshqarish
kafedrasi dotsenti, PhD**

REJA

- 1. Yer resurslaridan foydalanishni davlat tomonidan muvofiqlashtirish.**
- 2. Yer resurslaridan foydalanishdada davlat boshqaruvi**

МАВЗУНИ МУСТАҚИЛ ЎЗЛАШТИРИШ УЧУН ТАВСИЯ ҚИЛИНАЁТГАН МАНБАЛАР ВА АДАБИЁТЛАР

Асосий:

1. Ben McFarlane, Nicholas Hopkins. **Land Law**: Text, Cases, and Materials. OUP Oxford, 2012
2. М.Х. Рустамбоев ва бошқ. **Ер ҳуқуқи**. Дарслик – Т.: Тошкент давлат юридик институти, 2002. – 237
3. **Земельное право республики Узбекистан**. Учебник. Под. ред. М.Х. Рустамбаева. ҳуқуқи. Т.: ТДЮИ, 2007. -215 стр.
4. А. Нигматов. **Ер ҳуқуқи**. Ўқув қўлланма. – Тошкент.: “Ислом Университети”, 2001. – 191б.
5. А. Нигматов. **Земельное право**. Учебное пособие – Т.: “Ислом Университети”, 2001. – 189 б.
6. **Узоқова Г.Ш. Аҳоли пункти ерларидан фойдаланиш ҳуқуқи. Т.: ТДЮИ, 2006.-117 б.**
7. М. Mirzaabdullaeva, A. Muqimov, Z. Xafizova. **Yer huquqi**, O'quv qo'llanma. -Т.: TIMI, 2016.- 196 б
8. **Земельное право**: Учебник / С.А. Боголюбов, Э.А. Галиновская; Учебник./Под ред. С.А. Боголюбова – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2004.-400 стр.

Қўшимча:

1. Ўзбекистон Республикасининг **Ер кодекси**, Ўзбекистон, Т.: 1998
2. Ўзбекистон Республикасининг **қонун ости ҳужжатлари**

Интернет ресурслари

1. [http:// www. cousera.org /](http://www.cousera.org/)
2. <http:// www, harvard.edu/>
3. [http://www, Ziyonet. Uz/.](http://www, Ziyonet. Uz/)

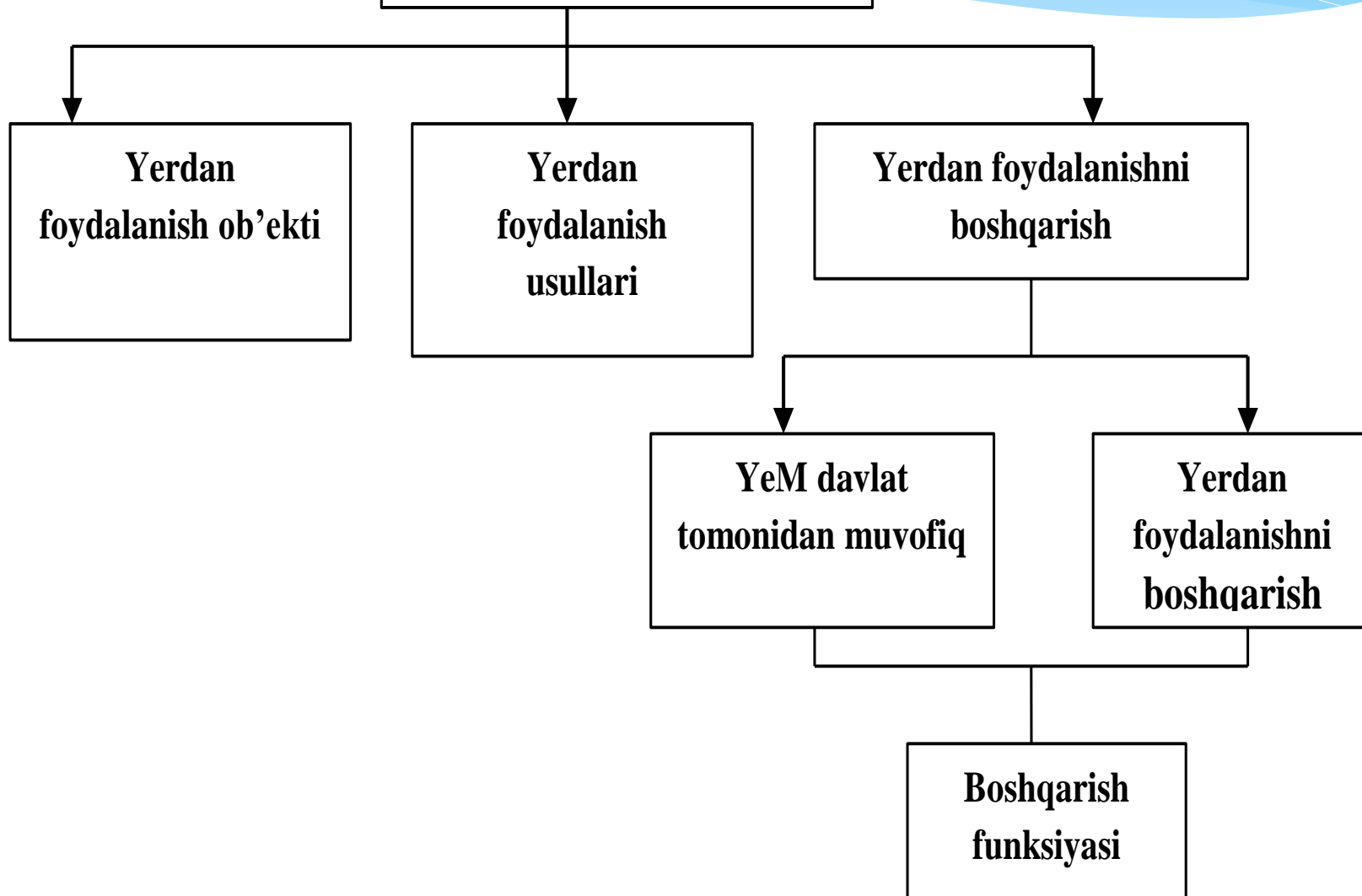
Yerlardan foydalanishni davlat boshqaruvi jamiyat yerdan foydalanish tizimining ikkinchi kichik guruhi hisoblanadi. U o'z navbatida ikkita kichik guruhni o'z ichiga oladi: *yer munosabatlarini davlat tomonidan muvofiqlashtirish hamda yer resurslaridan foydalanishni ma'muriy boshqarish*. Bugungi kunda yerdan foydalanishni boshqarish tizimiga davlat jamoat tashkilotlari (qishloq kengashlari, qishloq fuqarolar yig'inlari, mahalla kengashlari) tomonidan yer resurslaridan foydalanishni boshqarish muammosi ham kiradi.

* Boshqarish deganda boshqariladigan tizimlarga ta'sir jarayoni tushuniladi. Har qanday murakkab tashkil etilgan boshqariladigan tizimlar, shu jumladan yerdan foydalanish tizimi ham, boshlang'ich holatni ushlab turish, shuningdek berilgan sifat holatga ma'lum maqsadli erishish uchun ularni boshqarishni talab qiladi. Boshqacha so'z bilan aytganda, boshqarish boshqariladigan tizimlarni ularning ichki mazmuni bilan birgalikda mavjud bo'lishining ob'yektiv zaruriyati hisoblanadi. U ushbu tizimlarning o'zlarini rivojlanish qonuniyatlariga mos tarzda amalga oshiriladi, boshqaruvsiz tizimning o'zi amaliy jihatdan bo'linib ketadi.

Yerdan foydalanishning maqsadi berilgan sifat holatida uni boshqariladigan tizim sifatida ushlab turishdan iboratdir. Bunda tizimning berilgan darajasi uning qandaydir bir boshlang'ich davridagina emas, balki uning butun berilgan davrida ta'minlangan bo'lishi zarur. Shu sababli ma'lum bir mexanizmlar yordamida uni to'la ishlash jarayonida berilgan o'lchamlardan ko'zda tutilmagan farqlarni bartaraf qilish uchun davriy yoki doimiy ravishda zaruriy tuzatmalar kiritib turiladi. Umumiy ko'rinishda boshqarish-bu "mavjud tizimga mos ob'yektiv qonunlardan foydalanish asosida uni yangi sifat holatga o'tkazish maqsadida tizimga ta'sir ko'rsatish jarayonidir. Tizimni o'zgartiruvchi manba odatda ushbu tizimning o'zida yotadi"

Qarab chiqilayotgan tushunchalarning mohiyati, maqsad va vazifalari shuni ko'rsatadiki, yer munosabatlarini davlat tomonidan muvofiqlashtirish hamda yer resurslaridan foydalanishni boshqarish o'rtasida maqsadli mohiyati, mazmuni hamda yer resurslaridan foydalanish va tashkil etish jarayonida ular tomonidan hal qilinadigan masalalarning ketma-ketligida katta farq mavjud.

Yerdan foydalanish tizimi

Umumiy nuqtai nazardan e'tirof etish zarurki, boshqarish umuman ob'yektlar (predmetlar) bilan emas, balki jarayonlarda amalga oshiriladi. Shu sababli ham "Yer resurslarini boshqarish" yoki "Yerni boshqarish" kabi ko'rinishdagi tushunchalar umuman o'z mohiyatiga to'g'ri kelmaydi. O'quv rejalari, ko'pgina o'quv qo'llanmalari va ilmiy ishlar, afsuski, aynan shunday hato va kamchiliklardan holi emas. Har qanday murakkab tizim singari yerdan foydalanishni boshqarish tizimi boshqarishning mohiyati, mazmuni va vazifalarini yorituvchi uning asosiy tamoyillariga mos tarzda amalga oshiriladi. Aynan shunday tamoyillarga quyidagilar kiradi:

-yerlardan foydalanishning butun qirralari asosida yerdan foydalanishni boshqarishga tizimli yondashuv;

-yerni ko'p maqsadli foydalanish qonuniyatlarini (shu jumladan bozor sharoitida) hamda faoliyatning turli sohalarida undan foydalanish xususiyatlarini hisobga olish;

-qishloq xo'jalik yerlarining ustunligi;

-mintaqaviy farqlarni hisobga olgan holda yerdan foydalanish;

Yerdan foydalanishni davlat boshqaruvi deganda ijtimoiy, shu jumladan yer munosabatlarini muvofiqlashtirishda davlatning o'ziga xos roolidan kelib chiqadigan funksiyalarini bajarish hamda davlat chegarasi doirasida uni hududiy ustunligi bo'yicha ma'lum bir davlat organlarining qonunchilik hamda ijroiyy-farmonbarorlik faoliyatidir. Funksiyasi deganda berilgan munosabatlar tizimida qandaydir bir ob'yektning faoliyati, majburiyatlari, xususiyatlarining tashqi aks etishi tushuniladi. Yerdan foydalanishni boshqarish tizimidagi funktsiya-bu yerlardan oqilona foydalanishni tashkil etish bo'yicha boshqarish faoliyatining nisbatan avtonom sohadir.

Bunday funksiyalarga quyidagilar kiradilar:
*yer-kadastr axborotli ta'minot, yerlardan
foydalanishni bashoratlash va
rejalashtirish, yerlarni taqsimlash va qayta
taqsimlash, yer tuzish, yerlardan
foydalanishni davlat nazorati, yer
munozaralarini hal qilish, yer resurslarini
qayta tiklash, yerni muhofaza qilish
hamda ulardan oqilona foydalanishni
rag'batlantirish*

Yer munosabatlarini muvofiqlashtirish hamda yerdan foydalanishni ma'muriy boshqarish kichik tizimlari turlicha maqsadli mohiyatga ega bo'lganlari sababli yerdan foydalanishni boshqarish funksiyasini ham ikkita guruhga ajratish maqsadga muvofiq; bitta guruh yer munosabatlarini davlat tomonidan muvofiqlashtirishni amalga oshiradi, ikkinchisi esa yerlardan foydalanishni ma'muriy boshqaruvini amalga oshiradi. Ba'zi bir funksiyalar ikkita kichik tizim uchun ham umumiydir

Yerdan foydalanishni boshqarish

YeM Davlat tomonidan
muvofiqlashtirish

Yerdan foydalanishni
boshqarish

Boshqarish funksiyalari

Yer qonunchiligi bilan
shug'ullanish

Yer kadastri

Yerlardan foyda.bashoratlash

Yer taqsimoti

Yer tuzish

Nazorat va yer monitoringi

Yerlarni muhofazalash

Yer munozaralarini hal qilish

Yerni qayta tiklash

YeRSFni
rag'batlantirish

To'lov mexanizmini joriy
etish

Samaradorlikni
baholash

Jamiyat rivojlanishining bugungi bosqichida yerlardan foydalanishni boshqarishning xususiyati umuman jamiyat rivojlanishining hamda qisman tabiiy resurslardan foydalanishning ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik omillari rolini nihoyatda kuchayishi bilan aniqlanadi. Amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar ishlab chiqarish munosabatlarini, qisman yer munosabatlarini tubdan o'zgarishini talab qildi. Respublikada yer munosabatlarini muvaffaqiyatli amalga oshirish yerdan foydalanishning zaruriy hukuqiy, ijtimoiy, iqtisodiy va tashkiliy bazasini yaratishni talab qiladi. Yerdan foydalanishni boshqarish tizimini takomillashtirish tizimiga yangi funksiyalarni kiritishinigina emas, balki yerdan foydalanish tizimida, jamiyatni va tabiiy majmuani rivojlantirishda yuz beradigan sifat o'zgarishlarini o'xshash holatida yoritish maqsadida mavjud funksiyalarni sifati jihatidan o'zgartirishni ham ko'zda tutadi.

***Этиборларингиз учун
рахмат!***